

Veiligheid leefklimaat Commujon

Praktijktoets Leo Stichting Groep, locatie LSG
Commujon, Almelo

Samenvatting

Commujon is een zorgaanbieder in Overijssel en maakt onderdeel uit van de Leo Stichting Groep. In het najaar van 2009 meldde Commujon twee ernstige incidenten in de leefgroepen, die zij zelf liet onderzoeken. Commujon heeft op grond van deze onderzoeken maatregelen genomen en een verbeterplan gemaakt. Dit verbeterplan gaf de Inspectie jeugdzorg onvoldoende inzicht hoe Commujon op korte termijn de veiligheid en kwaliteit van de hulpverlening wilde borgen. Daarnaast ontving de inspectie begin december een signaal dat er op een van de leefgroepen sprake zou zijn van grensoverschrijdend gedrag en onvoldoende toezicht. Dit alles heeft ertoe geleid dat de inspectie op 14 december 2009 een onderzoek heeft uitgevoerd bij vier leefgroepen van Commujon.

In dit rapport geeft de inspectie antwoord op de vraag of het leefklimaat in deze leefgroepen voldoende veilig is. De inspectie heeft zich bij haar onderzoek gericht op de thema's bejegening, seksualiteit, preventie van seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag, reactie bij seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag en deskundigheid op het gebied van de-escalierend optreden bij agressie.

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat het leefklimaat in vier leefgroepen van Commujon onvoldoende veilig is. Commujon besteedt in de vier leefgroepen te weinig aandacht aan de toerusting van het personeel. Er zijn te weinig medewerkers, de medewerkers zijn onvoldoende geschoold, voelen zich niet gehoord en treden als gevolg daarvan stelselmatig en op een onveilige manier beheersmatig op. Dit oordeel is gebaseerd op de volgende conclusies:

- De situatie in de leefgroep Witte Wilg is onveilig;
- De medewerkers treden stelselmatig beheersmatig op door middel van het toepassen van de maatregel vastpakken en vasthouden;
- Op verschillende momenten van de dag en tijdens de nacht is het toezicht op de jongeren volstrekt onvoldoende;
- De instelling besteedt onvoldoende aandacht aan seksualiteit en seksuele ontwikkelingen.

De Inspectie jeugdzorg heeft Commujon met onmiddellijke ingang onder verscherpt toezicht geplaatst en de provincie Overijssel hierover ingelicht. De inspectie heeft aangegeven dat zij verwacht dat Commujon onmiddellijk actie onderneemt om:

1. de onveiligheid op de leefgroep Witte Wilg weg te nemen;
2. verantwoord om te kunnen gaan met de preventie en beheersing van agressief en ander grensoverschrijdend gedrag.

Tevens verwacht de inspectie uiterlijk 15 februari 2010 een verbeterplan van Commujon, met daarin de door Commujon genomen maatregelen. Dit verbeterplan dient realistisch, volledig en ambitieus te zijn. De inspectie zal dit in het kader van het verscherpt toezicht het komende jaar nauwgezet gaan volgen.

De inspectie houdt geregeld bij welke voortgang de instelling boekt bij het doorvoeren van de verbeteringen zowel in het ontwikkelen van beleid als in het doorvoeren van verbeteringen in de praktijk. Binnen een jaar voert de inspectie een hertoets uit.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3

Hoofdstuk 1	Inleiding	7
Hoofdstuk 2	Oordeel en onderbouwing	9
2.1	Bejegening	9
2.2	Seksualiteit	10
2.3	Preventie van seksueel en fysiek overschrijdend grensgedrag	11
2.4	Reactie bij seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag	12
2.5	Deskundigheid op het gebied van de-escalatie bij agressie	14
2.6	Onderliggende problemen voor tekortkomingen	14
Hoofdstuk 3	Eindoordeel en aanbevelingen	17
3.1	Eindoordeel	17
3.2	Aanbeveling en verbeterplan	18
Hoofdstuk 4	Verscherpt toezicht	19
4.1	Reactie Inspectie jeugdzorg na afloop van het onderzoek	19
4.2	Reactie CommuJon	19
4.3	Verscherpt toezicht	20

Hoofdstuk 1 Inleiding

Aanleiding

Commujon is een zorgaanbieder in Overijssel en maakt onderdeel uit van de Leo Stichting Groep. Commujon heeft acht leefgroepen. In het najaar van 2009 meldde Commujon twee ernstige incidenten in de leefgroepen, die zij zelf liet onderzoeken. Het betrof een incident met het vastpakken van een jongere en het betrof langdurig seksueel grensoverschrijdend gedrag op twee groepen voor jonge kinderen (onder de 12 en 14 jaar). Het eerste incident is onderzocht door een externe onderzoekscommissie. Het seksueel overschrijdend gedrag op de twee groepen is op initiatief van de instelling onderzocht en geanalyseerd door Adviesbureau Van Montfoort. Commujon heeft op grond van deze onderzoeken maatregelen genomen en een verbeterplan gemaakt, dat de Inspectie jeugdzorg eind november heeft ontvangen.

Het verbeterplan gaf de inspectie onvoldoende inzicht hoe Commujon op korte termijn de veiligheid en kwaliteit van de hulpverlening wilde borgen. Daarnaast ontving de inspectie begin december een signaal dat er op een van de leefgroepen sprake zou zijn van grensoverschrijdend gedrag en onvoldoende toezicht. Het betrof een ernstig signaal en de inspectie besloot op korte termijn toezicht uit te voeren bij vier leefgroepen van Commujon. Het onderzoek van de inspectie was erop gericht antwoord te kunnen geven op de vraag of het leefklimaat in deze leefgroepen voldoende veilig is.

Onderzoek

Het onderzoek is een week voor de uitvoering aangekondigd bij Commujon. Op 14 december 2009 heeft de inspectie onderzoek verricht in vier verschillende gemengde leefgroepen (Oranje Olm, Paarse Plataan, Witte Wilg en Zilveren Iep). De inspectie heeft gesproken met jongeren, groepsleiders, teamleiders en gedragswetenschappers van deze groepen. Tevens is de incidentenregistratie onderzocht en de inspecteurs hebben een rondleiding op de vier groepen gekregen.

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek gericht op de thema's bejegening, seksualiteit, preventie van seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag, reactie bij seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag en deskundigheid op het gebied van de-escalierend optreden bij agressie. De inspectie heeft niet gevraagd naar de deskundigheid op het gebied van seksualiteit, omdat het onderzoek van Bureau Van Montfoort al concludeert dat de deskundigheid op dit vlak bij Commujon onvoldoende is.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geeft de inspectie per thema een oordeel over de praktijk in de vier onderzochte leefgroepen van Commujon. Per thema onderbouwt de inspectie haar oordeel met de bevindingen uit het onderzoek.

In hoofdstuk 3 staan het eindoordeel van de inspectie en de aanbevelingen aan Commujon en de provincie Overijssel.

Hoofdstuk 2 Oordeel en onderbouwing

In dit hoofdstuk geeft de Inspectie jeugdzorg een oordeel over de praktijk die zij bij Commujon heeft aangetroffen.

Het onderzoek levert het volgende beeld op:

- de kwaliteit van het thema bejegening is matig;
- de kwaliteit van het thema seksualiteit is onvoldoende;
- de kwaliteit van het thema preventie van seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag is onvoldoende;
- de kwaliteit van het thema reactie bij seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag is onvoldoende;
- de kwaliteit van het thema deskundigheid op het gebied van de-escalatie bij agressie is onvoldoende.

De inspectie onderbouwt hieronder haar oordeel over de kwaliteit van de praktijk op de vijf onderzochte thema's. In paragraaf 2.1 tot en met 2.5 geeft zij haar bevindingen weer. In paragraaf 2.6 worden redenen voor de gesignaleerde tekortkomingen genoemd.

2.1 Bejegening

Oordeel

De inspectie vindt de manier waarop de medewerkers van Commujon in de vier leefgroepen elkaar en de jongeren bejegenen van matige kwaliteit.

Onderbouwing

In de vier onderzochte leefgroepen is de manier waarop de medewerkers elkaar en de jongeren bejegenen niet eenduidig. Het verschilt per team¹ hoe de medewerkers met elkaar en met de jongeren omgaan.

Omgang tussen medewerkers

Binnen de vier leefgroepen zijn er teams aanwezig waar de medewerkers open naar elkaar zijn en waar ze elkaar aanspreken en feedback geven. Maar er zijn ook teams waar een minder open sfeer heerst en waar de medewerkers elkaar nauwelijks feedback (durven) geven. Daarnaast geven de medewerkers aan dat de communicatie tussen de verschillende functielagen binnen Commujon moeizaam verloopt en dat signalen onvoldoende serieus genomen worden.

¹ Een team bestaat in de vier onderzochte leefgroepen uit een teamleider en een aantal groepsleiders.

Omgang van de medewerkers met de jongeren

De manier waarop de medewerkers de jongeren bejegenen is over het algemeen positief, hoewel er op dit punt ook verschillen zijn tussen de medewerkers. Er zijn groepsleiders die zich vooral beheersmatig opstellen en die jongeren “vanaf de bank” instrueren. De jongeren zelf zijn minder positief over de manier waarop de groepsleiders met hen omgaan en ook zij benoemen de verschillen in optreden tussen de groepsleiders. Sommige groepsleiders praten met de jongeren, anderen treden vooral beheersmatig op.

Omgang tussen de jongeren onderling

In de vier leefgroepen is de sfeer en de onderlinge bejegening tussen de jongeren duidelijk niet goed. In de groepen is er regelmatig sprake van onder andere irritatie, ruzie, agressie, pesten, roddelen, jongeren die elkaar onder druk zetten en oudere jongens die jongere jongens bedreigen. In de groep Witte Wilg spreken de jongeren zelfs over een onhoudbare situatie (zie verder onder 2.4; *reactie*).

2.2 Seksualiteit

Oordeel

De manier waarop Commujon in de vier leefgroepen aandacht besteedt aan seksualiteit en seksuele ontwikkeling vindt de inspectie van onvoldoende kwaliteit.

Onderbouwing

In de vier onderzochte leefgroepen is de aandacht die de medewerkers besteden aan seksualiteit en seksuele ontwikkeling beperkt, niet eenduidig en sterk persoonsafhankelijk. Daarnaast bestaat de bescherming tegen seksueel overschrijdend gedrag vooral uit toezicht en regels (zie verder onder 2.3; *preventie*) en minder uit het bespreekbaar maken van de onderwerpen seksualiteit, seksuele ontwikkeling en seksueel overschrijdend gedrag.

Aandacht voor seksualiteit

Seksualiteit is geen expliciet onderdeel van de behandeling en begeleiding van de jongeren. De medewerkers geven bijvoorbeeld niet aan iedere jongere seksuele voorlichting. Wanneer de medewerkers van mening zijn dat het nodig is om met een bepaalde jongere over seksualiteit te praten, dan doen zij dat op individuele basis. De beperkte aandacht voor seksualiteit is ook voor een deel te wijten aan het feit dat seksuele voorlichting vooral door de vrouwelijke medewerkers wordt gegeven, terwijl een aanzienlijk deel van de medewerkers van Commujon een man is. In een aantal groepen houden de medewerkers thema-avonden, bijvoorbeeld over seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA's). Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze thema-avond over SOA's alleen voor de meisjes was en dat de thema-avonden ook niet in alle groepen plaatsvinden.

Aandacht voor seksuele ontwikkeling

De medewerkers zijn van mening dat jongeren zich in de leefgroepen niet op een gezonde manier seksueel kunnen ontwikkelen. Enerzijds komt dat omdat er vanuit Commujon weinig aandacht voor het onderwerp is, anderzijds geven de medewerkers aan dat zij het moeilijk vinden om binnen een residentiële voorziening als Commujon aandacht aan een gezonde seksuele ontwikkeling van de jongeren te besteden.

2.3 Preventie van seksueel en fysiek overschrijdend grensgedrag

Oordeel

De inspectie beoordeelt de manier waarop Commujon in de vier leefgroepen seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag (hierna te noemen: grensoverschrijdend gedrag) probeert te voorkomen als onvoldoende.

Onderbouwing

In de vier onderzochte leefgroepen bestaat de manier waarop de medewerkers grensoverschrijdend gedrag proberen te voorkomen met name uit toezicht op de jongeren. Op verschillende momenten van de dag en tijdens de nacht is dit toezicht echter volstrekt onvoldoende. Bovendien hanteren de medewerkers van de verschillende groepen de regels niet eenduidig.

Toezicht op de jongeren tijdens de dag

Van 's middags 15:00 uur tot 's avonds 23:00 uur staan er op doordeweekse dagen twee groepsleiders op elke groep. Tot het moment dat de jongeren naar school gaan is er per groep van 11 of 12 jongeren slechts één groepsleider aanwezig om toezicht te houden. In de praktijk betekent dit dat er 's ochtends vrijwel geen toezicht is op de eerste verdieping met de douches en badkamer. De enige groepsleider die aanwezig is moet immers ook bij het ontbijt in de huiskamer op de begane grond aanwezig zijn.

De jongeren moeten aan de groepsleider toestemming vragen wanneer zij alleen of samen met een andere jongere naar hun kamer willen of wanneer zij naar buiten willen. Met name het toezicht buiten is minimaal. De jongeren weten dit en maken er gebruik van. De jongeren geven aan dat alcohol en (soft)drugs gemakkelijk te verkrijgen zijn op het terrein van Commujon. Maar ook wanneer de jongeren samen op hun kamer zijn is het toezicht door de groepsleiders beperkt.

Toezicht op de jongeren tijdens de nacht

Commujon werkt in de 4 gemengde leefgroepen met slaapdiensten, uitgevoerd door de groepsleiders. De ene groepsleider beschouwt deze dienst als een dienst waarin hij alleen slaapt, andere groepsleiders menen dat zij gedurende de nacht ook alert moeten zijn. De jongeren geven aan dat zij precies weten welke groepsleider wel en welke niet wakker wordt als zij zich op de gang begeven. De jongeren kunnen 's nachts naar de kamer van andere jongeren gaan en dit doen zij ook. De groepsleiders hebben niet de beschikking over hulpmiddelen, zoals bijvoorbeeld verklikkers op

slaapkamerdeuren, camera's in de gangen en/of een (centrale) nachtwaker. In één groep hebben de medewerkers zelf voor een simpele camera en monitor gezorgd.

De nachtdiensten van de groepsleiders zijn lang, van 's middags 15:00 uur tot de volgende ochtend 10:00 of 12:00 uur. Als de groepsleiders 's nachts ook nog geacht worden toezicht te houden dan is de belasting zwaar. Een aantal medewerkers geeft ook aan de slaapdienst zwaar te vinden en vermoeid te zijn. Een vermoeide groepsleider kan overdag weer voor extra risico's zorgen.

Hanteren van regels

De medewerkers zijn zich bewust van de factoren die grensoverschrijdend gedrag vergroten en noemen punten zoals: de gemengde groepen, het toezicht 's nachts, het toezicht tijdens het douchen, het alleen of samen boven zijn, het gebruik van alcohol en drugs en de thuissituatie van de jongeren. Om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen hanteren de medewerkers regels voor de jongeren en voeren de groepsleiders (mentoren) regelmatig een mentorgesprek met de jongeren. Regels die de medewerkers en jongeren noemen zijn regels met betrekking tot: fysiek contact (aan elkaar zitten/op schoot zitten/stoeien), relaties tussen jongeren, naar kamer (alleen of samen) of naar buiten gaan, kleding (gekleed zijn wanneer je uit bed komt) en TV- en computergebruik. De medewerkers passen niet alle regels eenduidig toe. In de ene groep mogen jongeren bijvoorbeeld wel, na toestemming van de groepsleider en met deur open, samen op hun kamer, op de andere groep niet. In de ene groep zijn relaties tussen jongeren onderling wel toegestaan, op de andere groep niet. De jongeren bevestigen dit verschil in regels.

Verklaring omtrent het gedrag

Commujon vraagt voor elke nieuwe medewerker een verklaring omtrent het gedrag. Deze wordt na indiensttreding niet meer geactualiseerd.

2.4 Reactie bij seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag

Oordeel

De inspectie beoordeelt de manier waarop Commujon in de vier leefgroepen omgaat met (vermoedens van) seksueel en fysiek grensoverschrijdend gedrag (hierna te noemen: grensoverschrijdend gedrag) als onvoldoende.

Onderbouwing

In de vier onderzochte leefgroepen gaan de medewerkers stelselmatig beheersmatig om met grensoverschrijdend gedrag. In alle groepen passen de medewerkers de maatregel vastpakken en vasthouden toe. De inspectie vindt dit onacceptabel. Deze maatregel is niet toegestaan in de reguliere jeugdzorg. Daarnaast registreren de medewerkers incidenten onvoldoende, waardoor er ook onvoldoende lering uit de incidenten wordt getrokken.

Omgaan met grensoverschrijdend gedrag

Wanneer er een incident met grensoverschrijdend gedrag heeft plaatsgevonden lichten de groepsleiders de teamleider in. Verder bespreken de groepsleiders het incident tijdens de overdracht met elkaar en vermelden het incident in de dagrapportage.

In het geval van fysiek grensoverschrijdend gedrag is het uitgangspunt voor medewerkers om lastige situaties met een jongere verbaal op te lossen en daar waar nodig de politie te bellen als een situatie dreigt te escaleren. In de praktijk treden de medewerkers echter stelselmatig beheersmatig op, onder andere door middel van het toepassen van de maatregel vastpakken en vasthouden op jongeren.

De maatregel vasthouden en vastpakken

De medewerkers zijn onvoldoende getraind in de-escalerend optreden (zie verder onder 2.5; *deskundigheid*) en passen de maatregel vastpakken en vasthouden ook zonder voorafgaande waarschuwing op jongeren toe, zelfs op jongeren van wie bekend is dat zij door vastpakken en vasthouden nog meer van streek raken. De ene medewerker grijpt vaker fysiek in dan de andere. Een aantal medewerkers geeft aan deze maatregel alleen toe te passen in situaties waarbij er sprake is van een onveilige situatie voor de jongere of zijn omgeving. Buiten dat dit ook niet is toegestaan, heeft de inspectie in de incidentenregistratie voorbeelden aangetroffen waarbij er geen sprake was van een onveilige situatie. Overigens weten ook niet alle medewerkers dat de maatregel vastpakken en vasthouden niet is toegestaan in een reguliere jeugdzorginstelling als Commujon.

Registreren van incidenten

De groepsleiders registreren een incident met grensoverschrijdend gedrag niet altijd in de incidentenregistratie. Als redenen hiervoor geven de groepsleiders dat het komt omdat zij er geen tijd voor hebben, maar ook omdat niet geheel duidelijk is wanneer incidenten registratiewaardig zijn. Van de incidenten die wel geregistreerd zijn, ontvangt de teamleider en het hoofd behandeling een afschrift van het registratieformulier. De gedragswetenschapper blijft hier buiten. Een teamleider moet zelf aan de hand van de afzonderlijke registratieformulieren lering trekken uit de incidenten in zijn team. De ingevulde registratieformulieren worden niet structureel op instellingsniveau verzameld en geanalyseerd. Cijfers over hoe vaak bepaalde incidenten instellingsbreed voorkomen hebben de teamleiders niet voorhanden.

Witte Wilg

De groep Witte Wilg heeft te kampen met grote problemen. In deze groep zitten jongeren met een problematiek als ADHD en ASS (Autisme Spectrum Stoornissen). De groep heeft de afgelopen tijd te maken gehad met een fors personeelsverloop (22 groepsleiders in 2 jaar) en de inzet van voortdurend wisselende uitzendkrachten (zie verder onder 2.6; *redenen voor tekortkomingen*). Tegelijkertijd drukte een jongere met een te ernstige problematiek een zware stempel op het leefklimaat. De jongeren gedragen zich mede hierdoor in toenemende mate agressief. Dit leidt er ook toe dat medewerkers van andere groepen regelmatig de groep Witte Wilg moeten ondersteunen, onder andere bij het toepassen van de maatregel vastpakken en vasthouden op een jongere. De jongeren geven aan dat

zij het niet meer uithouden in de groep Witte Wilg en de medewerkers geven het signaal dat zij op hun tandvlees lopen.

2.5 Deskundigheid op het gebied van de-escalatie bij agressie

Oordeel

De aandacht die er bij Commujon in de vier leefgroepen is voor het op peil houden van kennis en vaardigheden van medewerkers op het gebied van de-escalatie bij agressie, beoordeelt de inspectie als onvoldoende.

Onderbouwing

In de vier onderzochte leefgroepen ontbreekt een duidelijk inwerkprogramma en is de training van kennis en vaardigheden van medewerkers op het gebied van de-escalatie bij agressie beperkt en niet eenduidig geïmplementeerd.

Inwerkprogramma

De medewerkers geven aan dat een duidelijk inwerkprogramma ontbreekt. Nieuwe medewerkers staan maar kort (2 dagen) boventallig op de groep om ingewerkt te worden. Ook zijn er recent in dienst genomen medewerkers die al nieuw (uitzend)personeel moeten inwerken.

Training de-escalatie bij agressie

Een aantal medewerkers heeft (een deel van) de PACT (Praktische Agressie Controle Technieken)-training gevolgd. De inspectie heeft geen eenduidig beeld over deze training gekregen. Sommige medewerkers geven aan dat de training gericht is op het herkennen van signalen en het de-escaleren bij agressie en dat er geen aandacht wordt besteed aan fysieke technieken. Andere medewerkers geven aan dat er juist wel technieken (inclusief grepen) worden geleerd om fysiek in te grijpen. In ieder geval is duidelijk dat niet alle groepsleiders de PACT-training bij Commujon hebben gevolgd en dat deze medewerkers onvoldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden van de-escalatie bij agressie van jongeren.

2.6 Onderliggende problemen voor tekortkomingen

In het onderzoek zijn onderliggende problemen en keuzes van de instelling aan de orde gekomen, die de tekortkomingen met betrekking tot de vijf hierboven beschreven thema's (deels) verklaren:

- Een aantal teams heeft te maken met een tekort aan personeel en veel personeelsswisselingen. Er is een groot verloop onder het personeel en er is sprake van een hoog ziekteverzuim. De aanwezige medewerkers vangen dit gat op, onder andere door regelmatig overuren te draaien. Daarnaast heeft Commujon naast de inzet van uitzendkrachten ook ongeschoolde medewerkers aangenomen. Dit alles zorgt ervoor dat de druk op de medewerkers groot is, wat weer leidt tot meer ziekteverzuim, waarmee de vicieuze cirkel rond is.

De medewerkers geven aan dat door de wisselingen in de teamsamenstelling eenduidig werken op de besproken thema's nauwelijks aan de orde is. Verder geven zij aan dat mede door de personeelwisselingen en de aanname van uitzendkrachten en ongeschoolde medewerkers het beheersmatig optreden van de groepsleiders verklaard kan worden. Daarnaast zorgt het tekort aan personeel ervoor dat niet altijd voldoende tijd beschikbaar is om aandacht aan thema's zoals bijvoorbeeld bejegening en seksualiteit te besteden.

- De gedragswetenschappers zijn niet goed gepositioneerd. Sinds enkele maanden zijn zij gekoppeld aan de jongeren en niet meer aan een team. Hierdoor nemen ze ook geen deel meer aan de teamvergaderingen en staan ze verder af van de dagelijkse praktijk in de groepen. Ook hebben de gedragswetenschappers minder goed zicht op incidenten met grensoverschrijdend gedrag, omdat ze geen afschrift van incidentenformulieren ontvangen.
- De communicatie tussen de verschillende functielagen binnen Commujon verloopt moeizaam en signalen leiden voor de medewerkers niet zichtbaar tot veranderingen. De medewerkers voelen zich slecht gehoord door de directie van Commujon en geven bijvoorbeeld aan dat zij al geruime tijd vragen om bijvoorbeeld verklikkers en camera's op de groepen, maar dat de directie daar niets mee doet. Een aantal medewerkers is niet op de hoogte dat de directie heeft besloten op alle groepen verklikkers en cameratoezicht te plaatsen.

Hoofdstuk 3 Eindoordeel en aanbevelingen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie jeugdzorg in hoeverre het leefklimaat in vier leefgroepen van Commujon voldoende veilig is. Paragraaf 3.1 bevat het eindoordeel van de inspectie. In paragraaf 3.2 komt de inspectie met aanbevelingen aan Commujon en aan de provincie Overijssel.

3.1 Eindoordeel

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat het leefklimaat in vier leefgroepen van Commujon onvoldoende veilig is.

Commujon besteedt in de vier leefgroepen te weinig aandacht aan de toerusting van het personeel. Er zijn te weinig medewerkers, de medewerkers zijn onvoldoende geschoold, voelen zich niet gehoord en treden als gevolg daarvan stelselmatig en op een onveilige manier beheersmatig op.

Onderbouwing

De situatie in de leefgroep Witte Wilg is onveilig

De inspectie vindt deze situatie in de leefgroep Witte Wilg zeer zorgelijk. Daar waar de problematiek van de jongeren (o.a. ADHD en ASS) vraagt om stabiliteit en structuur, is het juist zeer onrustig in de groep. De groep heeft de afgelopen tijd te maken gehad met een fors personeelsverloop en de inzet van voortdurend wisselende uitzendkrachten. De jongeren gedragen zich in toenemende mate agressief en medewerkers zijn onvoldoende toegerust om hier adequaat op te reageren.

De medewerkers treden stelselmatig beheersmatig op door middel van het toepassen van de maatregel vastpakken en vasthouden

De inspectie vindt dit onacceptabel. De maatregel vastpakken en vasthouden is niet toegestaan in de reguliere jeugdzorg.

In de vier groepen is sprake van stelselmatig beheersmatig optreden door middel van vastpakken en vasthouden. De medewerkers zien zich geconfronteerd met jongeren met grotere problemen dan zij aankunnen en zijn onvoldoende toegerust om de problemen in de groepen anders dan beheersmatig op te lossen. Bovendien passen de medewerkers de maatregel ook zonder voorafgaande waarschuwing op jongeren toe, zelfs op jongeren van wie bekend is dat zij door vastpakken en vasthouden nog meer van streek raken. Daar komt nog bij dat de medewerkers onvoldoende getraind zijn om een dergelijke ingrijpende maatregel verantwoord toe te kunnen passen, wat leidt tot risico's op schade bij zowel de jongeren als de medewerkers.

Op verschillende momenten van de dag en tijdens de nacht is het toezicht op de jongeren volstrekt onvoldoende.

De inspectie vindt het zorgelijk dat de jongeren in de gemengde groepen 's nachts ongemerkt naar de kamer van andere jongeren kunnen gaan. Verder schiet het toezicht 's ochtends bij het douchen en

overdag, wanneer de jongeren buiten of samen op hun kamer zijn, te kort. Regels om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen passen de medewerkers niet eenduidig toe. De jongeren hebben een veilige omgeving en bescherming nodig. Commujon biedt dit nu onvoldoende.

De instelling besteedt onvoldoende aandacht aan seksualiteit en seksuele ontwikkelingen

Seksualiteit is geen expliciet onderdeel van de behandeling en begeleiding van de jongeren en de medewerkers zijn van mening dat jongeren zich in de leefgroepen niet op een gezonde manier seksueel kunnen ontwikkelen. De inspectie acht aandacht voor seksualiteit en seksuele ontwikkeling noodzakelijk om het risico dat jongeren te maken krijgen met seksueel overschrijdend gedrag tot het minimum te beperken.

3.2 Aanbeveling en verbeterplan

Aan de Leo Stichting Groep, locatie LSG Commujon

Nu blijkt dat het onvoldoende veilige leefklimaat in de vier leefgroepen wordt veroorzaakt doordat Commujon onvoldoende aandacht besteedt. aan de toerusting van het personeel (in relatie tot de behoefte van de doelgroep) is het van belang dat Commujon maatregelen neemt, zodat medewerkers beter in staat zijn om verantwoord om te gaan met de opgenomen jongeren. Dit moet er toe leiden dat:

- aan de jongeren op alle leefgroepen een veilige omgeving en bescherming geboden wordt;
- de jongeren minimaal blootgesteld worden aan beheersmatig optreden van medewerkers;
- de medewerkers stoppen met het toepassen van de maatregel vastpakken en vasthouden;
- de jongeren minder risico lopen op seksueel of fysiek grensoverschrijdend gedrag.

De inspectie verwacht uiterlijk 15 februari 2010 een verbeterplan van Commujon, met daarin de door Commujon genomen maatregelen. De inspectie zal dit het komende jaar nauwgezet gaan volgen (zie verder onder 4.3; *verscherpt toezicht*).

Hoofdstuk 4 **Verscherpt toezicht**

De Inspectie jeugdzorg heeft direct gereageerd op wat zij in het onderzoek bij Commujon heeft geconstateerd en ook Commujon heeft direct acties ingezet. In paragraaf 4.2 staat beschreven hoe de inspectie heeft gereageerd en in paragraaf 4.2 hoe Commujon vervolgens direct heeft gehandeld door maatregelen te nemen. Paragraaf 4.3 beschrijft dat de inspectie Commujon onder verscherpt toezicht heeft gesteld en wat dit betekent voor Commujon.

4.1 Reactie Inspectie jeugdzorg na afloop van het onderzoek

De inspectie heeft op de dag van het onderzoek (14 december 2009), tijdens het terugkoppelingsgesprek met de directie van Commujon, aangegeven dat zij verwacht dat Commujon onmiddellijk actie onderneemt om:

1. de onveiligheid op de leefgroep Witte Wilg weg te nemen;
2. verantwoord om te kunnen gaan met de preventie en beheersing van agressief en ander grensoverschrijdend gedrag. Van een professionele instelling mag namelijk verwacht worden dat zij het optreden van agressief gedrag probeert te voorkomen. Hiertoe kan de instelling de medewerkers trainen in het signaleren van dreigende agressie en scholen in agressieregulerende en -reducerende technieken die preventief werken zonder fysiek in te hoeven grijpen.

De inspectie heeft dit 3 dagen na het onderzoek bevestigd middels een brief aan de directie van de Leo Stichting Groep, in afschrift aan Commujon en de provincie Overijssel. In deze brief heeft de inspectie aan de Leo Stichting Groep gevraagd om haar uiterlijk 24 december 2009 op de hoogte te stellen van de door Commujon genomen maatregelen.

4.2 Reactie Commujon

Op 24 december 2009 heeft de inspectie de door Commujon genomen maatregelen ontvangen. Hieruit blijkt dat Commujon de volgende acties direct in gang heeft gezet:

1. er zijn drie ervaren pedagogische medewerkers toegevoegd aan het team van de Witte Wilg;
2. aan de pedagogisch medewerkers is de instructie gegeven het vastpakken en vasthouden te stoppen.

De inspectie heeft beoordeeld of deze twee acties aansluiten op de door de inspectie geconstateerde tekortkomingen op de leefgroep Witte Wilg en op het gebied van de preventie en beheersing van agressief en ander grensoverschrijdend gedrag. De inspectie heeft Commujon op 24 december 2009 laten weten dat de getroffen maatregelen voor dat moment in voldoende mate voldeden aan dit criterium.

Daarnaast heeft Commujon aangegeven dat zij op korte termijn nog een aantal maatregelen in gang zou zetten. Ten eerste wordt er op 4 januari 2010 gestart met trainingen 'on the job' om medewerkers deskundigheid en vaardigheden bij te brengen op het gebied van agressie, de-escalatie en fysieke weerbaarheid. Ten tweede zijn documenten met betrekking tot het professioneel handelen en de bejegening van cliënten binnen de Leo Stichting Groep geactualiseerd. Aan deze documenten wordt aandacht gegeven in de trainingen. Ten derde zullen de gedragswetenschappers de komende periode veel aandacht geven aan het pedagogisch beleid en klimaat in de behandelgroepen.

4.3 Verscherpt toezicht

De inspectie heeft Commujon voor de periode van 1 jaar onder verscherpt toezicht geplaatst. Dit heeft zij Commujon laten weten middels de brief van 17 december 2009. Verscherpt toezicht houdt in dat de inspectie de instelling nauwgezet volgt, zoals hieronder toegelicht.

Zoals in paragraaf 3.2 aangegeven verzoekt de inspectie de instelling om een verbeterplan op te stellen en uiterlijk 15 februari 2010 aan de inspectie toe te zenden. De inspectie zal vervolgens beoordelen of de door Commujon genomen maatregelen volledig, realistisch en ambitieus zijn:

- volledig betekent dat de verbeteringen gericht zijn op de door de inspectie geconstateerde tekortkomingen;
- realistisch betekent dat het plan procesmatig voldoende waarborgen bevat om te kunnen slagen;
- ambitieus betekent dat er vaart zit in de aanpak van de tekortkomingen.

Het komende jaar volgt de inspectie welke voortgang de instelling boekt bij het doorvoeren van de verbeteringen. Het gaat dan om voortgang zowel in het ontwikkelen van beleid als in het doorvoeren van verbeteringen in de praktijk, op de werkvloer. De inspectie laat zich hierover geregeld door de instelling informeren in een voortgangsrapportage en indien nodig in een voortgangsgesprek. Na een jaar voert de inspectie een hertoets uit.